

ІНДУСТРІАЛЬНІ ПАРКИ ЯК ЧИННИК МОДЕРНІЗАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ ВИРОБНИЧОЇ СФЕРИ

Постановка проблеми. Розвиток промисловості є пріоритетним напрямком економічної політики держави. Відповідно до концепції Загальнодержавної цільової економічної програми розвитку промисловості на період до 2020 р. основною метою промислового розвитку у середньостроковій перспективі є комплексне розв'язання проблемних питань даного сектору. Одним із завдань, яке передбачається розв'язати для досягнення поставленої мети, визначено структурно-технологічну модернізацію вітчизняної промисловості [1].

Модернізація промислового сектору передбачає вкладення значних інвестицій у розвиток промислового потенціалу як основного виробництва, так і інфраструктури промислових підприємств. Застаріла інфраструктура більшості промислових підприємств негативно відбивається на результатах їх роботи. Вкладення у модернізацію інфраструктури підприємства разом з модернізацією основного виробництва суттєво збільшує розмір інвестицій, а тому інвестори відмовляються від таких вкладень з причини їх низької віддачі. Одним із шляхів вирішення даної проблеми є використання світового досвіду інвестування промислової інфраструктури та її модернізації в рамках створення індустріальних парків, для яких запроваджуються особливі умови інвестування.

Аналіз останніх досліджень. Дослідженню питань модернізації та високотехнологічного розвитку промисловості присвячено низку наукових праць вітчизняних вчених, зокрема О. Амоші, Я. Базилюка, О. Власюка, В. Гейця, Я. Жаліла, Л. Дейнеко, Д. Крисанова, Л. Федулова та багатьох інших. Значний внесок у дослідження здійснили також зарубіжні вчені: Ж. Азулай, А. Геза, С. Дойл, Дж. М. Кейнс, Г. Моргентау, Ж. Нажельс, Дж. Най, Ж.-Ж. Руссо, Р. Страйкер, Д. Фішер, В. Хагер та інші. В основу статті лягли завдання, поставлені Загальнодержавною цільовою економічною програмою розвитку промисловості на період до 2020 р. [1], законодавче забезпечення розвитку індустріальних парків [4], дослідження сутності інфраструктури промислових підприємств [2] з аналізом її нинішнього стану [3], інформація щодо модернізації інфраструктури на територіях вітчизняних підприємств або прилеглих площах за умови організації індустріальних парків [5, 6, 7, 8], власний досвід авторів з проектування індустріального парку в Яворівському районі Львівської області.

Метою статті є оцінка необхідності та доцільності модернізації інфраструктури промислових підприємств у рамках створення індустріальних парків, для яких діють особливі умови інвестиційної діяльності.

Виклад основного матеріалу. Успішність роботи промислового підприємства значною мірою визначається станом та якістю його інфраструктури. Традиційно під інфраструктурою підприємства розуміють комплекс цехів, господарств і служб підприємства, що забезпечують необхідні умови для функціонування підприємства в цілому [2, с. 209]. Розрізняють зовнішню та внутрішню інфраструктуру підприємства. Зовнішня створює можливості функціонування підприємства з прив'язкою до його місцезнаходження і включає енергетичні системи, системи газо-, тепло-, водопостачання, комунікаційні системи, природоохоронні споруди та ін. Внутрішня інфраструктура

виконує місію технічного обслуговування виробництва. Крім виробничої, кожне підприємство повинно забезпечити задоволення соціальних потреб працівників, тобто створити елементи соціальної інфраструктури.

На сьогодні роль інфраструктурного обслуговування промислових підприємств суттєво зростає. По-перше, сучасні інноваційні технології промислового виробництва підвищують вимоги до якості інфраструктурного обслуговування та урізноманітнюють і збільшують потреби в різних його видах. По-друге, за умови нарощення промислового виробництва навантаження на складові інженерно-виробничої інфраструктури збільшуються. По-третє, ускладнення виробничих процесів, поглиблення внутрішньовиробничих та зовнішніх зв'язків збільшують обсяги транспортно-логістичних операцій. По-четверте, підвищення трудової мотивації персоналу вимагає покращення соціальних умов праці та, відповідно, належного рівня соціальної інфраструктури.

Стан, динаміка та економіка підприємства визначальним чином залежить від масштабів та якості інфраструктурного обслуговування. Нинішній стан інфраструктурного обслуговування промислових підприємств не можна назвати задовільним. Галузі, які покликані забезпечувати потреби в послугах зовнішньої інфраструктури, мають більшу зношеність основних засобів порівняно з середніми показниками по промисловості. За підсумками 2012 р. ступінь зносу основних засобів у промисловості в цілому склав 57,3 відсотка, тоді як ступінь зносу основних засобів у виробництві та розподіленні електроенергії, газу та води був ще більшим і дорівнював 58,4 відсотка [3]. Такий стан інфраструктури зумовлює нестабільність її функціонування, підвищені витрати на утримання і, відповідно, негативно відбивається на результатах діяльності промислових підприємств.

Можна стверджувати, що сучасна інфраструктура промисловості недостатньо відповідає потребам існуючих промислових підприємств, а тим більше вимогам до неї зі сторони новостворених сучасних промислових виробництв. Інвестування нових промислових підприємств ставить підвищені вимоги до інфраструктурного їх обслуговування як зовні так і всередині. Організація внутрішньої інфраструктури відноситься до компетенції самого підприємства, тоді як зовнішнє обслуговування вимагає відповідного інфраструктурного облаштування територій розміщення підприємства.

Багато колишніх підприємств, які припинили або суттєво скоротили свою діяльність, володіють територіями, які оснащені елементами зовнішньої інфраструктури, проте їх експлуатація вимагає відповідної модернізації. За таких умов перспективною формою модернізації наявних елементів зовнішньої інфраструктури є заснування на землях промисловості індустріальних парків.

Для модернізації промислової інфраструктури шляхом заснування індустріального парку створені сприятливі передумови. Відповідно до законодавства індустріальний парк надає в користування промисловим підприємствам облаштовану відповідною інфраструктурою територію. Площа земельної ділянки або сукупна площа суміжних земельних ділянок повинна становити не менше 15 гектарів та не більше 700 гектарів [4].

Держава стимулює вкладання інвестицій в інфраструктурне облаштування індустріальних парків, передбачаючи для його інвесторів, (ними виступають ініціатори парку та керуючі компанії) та учасників певні преференції. Перш за все, для інфраструктурного облаштування території індустріального парку поряд з приватними можуть залучатися кошти державного та місцевого бюджетів у формі державно-приватного партнерства. Передбачається надання для облаштування індустріальних парків безвідсоткових кредитів або цільового фінансування на безповоротній основі. Зокрема, від сплати ввізного мита звільняється устаткування, обладнання та комплектуючі до них, матеріали, що не виробляються в Україні, які не є підакцизними товарами та ввозяться для облаштування індустріальних парків. Індустріальні парки звільняються також від пайової участі у розвитку інфраструктури населених пунктів у разі будівництва

об'єктів у межах індустріального парку.

Зрозуміло, що зважаючи на нинішній економічний спад, зумовлений військовими діями на Сході країни, виділення суттєвих сум бюджетних асигнувань на цілі інфраструктурного розвитку є питанням проблематичним. Водночас слід зазначити, що для приватних інвесторів не стільки важливими є запропоновані державою бюджетні асигнування, хоч вони теж є сильним стимулом для приватних інвестицій в інфраструктуру, скільки усестороннє сприянням зі сторони місцевої влади. А це передбачає прості та зрозумілі процедури погодження дозвільних документів, відсутність корупційних дій зі сторони чиновників, розуміння проблем інвестора та допомога у їх розв'язанні.

Зазвичай проекти модернізації наявної інфраструктури на незадіяних нині промислових територіях є менш капіталомісткими порівняно з проектами інфраструктурного облаштування «з нуля». Економія інвестицій досягається внаслідок того, що до даних територій, як правило, уже підведені інженерні мережі або вони пролягають у безпосередній близькості. Не випадково більшість проектів ініційованих в Україні індустріальних парків проектується на територіях колишніх підприємств. Так, проект Коростенського індустріального парку (Житомирська область) передбачає використання території колишнього військового вертолітного аеродрому [5], індустріальний парк «Свема» (Сумська область) організується на території та прилеглих площах до однойменного ВАТ [6], парк «Чексіл» діє на території Чернігівського суконно-камвольного комбінату [7]. Доцільність модернізації інфраструктури на наявних промислових землях підтверджує проект використання території, яка межує з землями колишнього заводу «Автонавантажувач» для заснування індустріального парку «Рясне-2» у промисловій зоні Львова [8].

На Львівщині планується задіяти під індустріальні парки дві території, які раніше належали гірничо-хімічному підприємству «Сірка» у Новому Роздолі та Яворівському районі. На цих територіях передбачається забезпечити безпечні умови експлуатації земель шляхом їх рекультивациі. Навіть за умови значних затрат на рекультивацию проект відновлення інфраструктури на даних ділянках шляхом її створення і експлуатації в рамках індустріального парку є ефективним.

Розрахунки проекту індустріального парку «Яворівський» показали, що при додаткових вкладеннях у рекультивацию земель, проект відновлення інфраструктури в рамках індустріального парку є досить привабливим. Орієнтовна вартість проекту 7,0 млн. Євро, з яких на відновлення інфраструктури скеровується 6,7 млн. Євро. За умови залучення приватних інвестицій у розмірі $\frac{3}{4}$ вартості проекту (решта планується покрити за рахунок бюджетних коштів та фондів міжнародної технічної допомоги) проект окупиться за 8 років. Індекс прибутковості проекту за 10 років складе 1,2, а внутрішня норма рентабельності рівняється 42,0 відсотків.

Модернізація інфраструктури в рамках реалізації проектів створення індустріальних парків на землях промислових підприємств та зон, крім зниження капітальних витрат на інфраструктуру, забезпечує і інші переваги для інвесторів промислових підприємств.

По-перше, зменшуються витрати на реалізацію проектів заснування промислового виробництва, що передбачається державним регулюванням індустріальних парків.

По-друге, скорочуються часові витрати на розробку та погодження технічної документації, підключення до інженерних мереж, що дозволяє випередити конкурентів в освоєнні ринку.

По-третє, в рамках індустріального парку підприємства можуть отримати комплекс послуг з внутрішнього інфраструктурного забезпечення. У таблиці 1 наводяться послуги, які плануються надавати учасникам Яворівського індустріального парку. Як бачимо, їх коло є досить широким і враховує різноманітність потреб щодо інфраструктурного забезпечення промислових підприємств.

По-четверте, на індустріальний парк повністю лягає відповідальність за утримання та ремонт його інфраструктурних елементів та забезпечення нормальних умов їх експлуатації. Зокрема, спільне користування інфраструктурними об'єктами дозволяє отримати економію затрат на експлуатацію та утримання інфраструктурних об'єктів завдяки ефекту масштабу.

По-п'яте, учасники парку отримують економію трансакційних витрат, оскільки більшість трансакцій організуються з керуючою компанією індустріального парку.

Таблиця 1.

Характеристика інфраструктурного забезпечення промислових підприємств за проектом Яворівського індустріального парку

Складові інфраструктурного забезпечення	Послуги
Енергетичне забезпечення виробництва	Електро-, газо-, теплопостачання
Водоканалізаційне забезпечення	Водопостачання, відведення стоків
Екологічно-виробнича безпека	Утилізація промислових і побутових стоків Очищення води і повітря Утилізація промислових відходів та вивезення сміття
Ремонтно-сервісне обслуговування виробництва	Технічне обслуговування і ремонт устаткування
Комунікаційне обслуговування	Організація внутрішнього і зовнішнього телефонного зв'язку Інтернет послуги Комп'ютеризація управління і процесів обробки інформації Створення і підтримка внутрішніх локальних комп'ютерних мереж Послуги з просування продукції учасників парку
Виробнича безпека	Охорона території, приміщень Організація техногенної, в тому числі, пожежної безпеки
Транспортно-складське забезпечення	Паркування автомобілів Відповідальне зберігання товарів Вантажно-розвантажувальні роботи. Транспортні послуги Приймання і відправлення залізничних вагонів
Адміністративно-правове забезпечення виробництва	Підготовка проектно-конструкторської документації Атестація робочих місць Митні та брокерські послуги Постановка та ведення бухгалтерського обліку Ведення кадрового діловодства Підбір та навчання персоналу Реєстрація підприємств Правовий захист інтересів підприємств, юридичні послуги Надання секретарських послуг: прийом дзвінків,

	кореспонденції, зустріч клієнтів, робота з документами (факс, сканування , ксерокопіювання) Надання в оренду переговорних кімнат, конференц-залів
Соціально-побутове забезпечення	Послуги медичного пункту, кімнат відпочинку, їдальні/кафе
Інноваційне обслуговування	Надання приміщень та техніки для науково-дослідної роботи.

Особливістю інфраструктурного забезпечення промислових підприємств в рамках індустріальних парків є централізація управління і можливість комплексного та збалансованого розвитку всіх елементів інфраструктури, які необхідні для перспективного розвитку підприємств, що локалізуються на території індустріального парку.

Реалізацію робіт з модернізації інфраструктури в рамках створення індустріальних парків рекомендується організувати поетапно згідно з етапами життя проекту створення індустріального парку. На першому підготовчому етапі оцінюється наявність та стан інфраструктурних об'єктів на території індустріального парку та можливості приєднання до найближчих інфраструктурних мереж, розробляється та затверджується концепція індустріального парку, готуються та погоджуються технічні документи, здійснюється пошук інвестицій та проводиться документальне оформлення їх залучення.

2-ий етап охоплює діяльність з організації будівельних робіт, зокрема проведення тендерів з вибору виконавців робіт та забезпечення їх проведення аж до моменту введення побудованих об'єктів в експлуатацію.

3-ій етап включає експлуатаційну фазу, яка передбачає просування послуг індустріального парку, організацію промислових підприємств на його території та організацію їх інфраструктурного обслуговування.

Функції щодо забезпечення інвестування та організації будівельних робіт, залучення учасників, забезпечення діяльності індустріального парку, забезпечення дотримання договірних умов, надання послуг безпосередньо учасникам покладаються на керуючу компанію індустріального парку. Для того, щоб вони виконувалися належним чином, необхідно, щоб менеджерський склад компанії був професійним, приймав своєчасні та економічно доцільні рішення, проводив зважену конкурентну політику. В протилежному випадку вартість інфраструктурного забезпечення в системі індустріального парку може виявитися вищою, ніж затрати на користування підприємством власною інфраструктурою разом з затратами на її створення.

Таким чином, модернізація інфраструктури шляхом створення індустріальних парків забезпечує формування сприятливих умов для інвестування в промислові підприємства та є одним із перспективних напрямків організації ефективного, комплексного їх інфраструктурного обслуговування.

Висновки: Сучасний стан інфраструктурного забезпечення не відповідає потребам потенційних інвесторів, які планують вкладати кошти у вітчизняні промислові підприємства. Одним із шляхів організації інфраструктури відповідно до потреб інвестора є модернізація інфраструктурних об'єктів на територіях колишніх промислових підприємств або землях, які прилягають до них. Така модернізація є можливою в рамках створення індустріальних парків, для започаткування яких передбачено ряд сприятливих передумов. Прихід інвестора на облаштовану комплексом інфраструктурних об'єктів територію індустріального парку забезпечує йому ряд суттєвих переваг, зокрема в плані скорочення інвестиційних і поточних витрат та отримання комплексного обслуговування. Організація реалізації проектів модернізації інфраструктури в рамках індустріального парку здійснюється відповідно до етапів життя проекту індустріального парку. Важливим при цьому є забезпечити конкурентоздатність послуг індустріального парку для його

учасників, що передбачає фаховість та ефективність його управлінської системи.

Анотація

У статті оцінено доцільність модернізації інфраструктури промислових підприємств за допомогою створення індустріальних парків, для яких діють особливі умови інвестиційної діяльності. Здійснено характеристику інфраструктурного забезпечення промислових підприємств за проектом Яворівського індустріального парку. Запропоновано алгоритм реалізації робіт з модернізації інфраструктури в рамках створення індустріальних парків.

Ключові слова: модернізація, індустріальні парки, інфраструктура.

Аннотация

В статье оценено целесообразность модернизации инфраструктуры промышленных предприятий посредством создания индустриальных парков, для которых действуют особые условия инвестиционной деятельности. Осуществлено характеристику инфраструктурного обеспечения промышленных предприятий по проекту Яворивского индустриального парка. Предложен алгоритм реализации работ по модернизации инфраструктуры в рамках создания индустриальных парков.

Ключевые слова: модернизация, индустриальные парки, инфраструктура.

Annotation

In the article expediency of modernization of infrastructure of industrial enterprises is appraised by means of creation of industrial parks the special terms of investment activity operate for that. Description of the infrastructural providing of industrial enterprises on the project of Yavoriv industrial park is carried out. The algorithm of realization of works from modernization of infrastructure within the framework of creation of industrial parks is offered.

Keywords: modernization, industrial parks, infrastructure.

Список використаної літератури:

1. Концепція Загальнодержавної цільової економічної програми розвитку промисловості на період до 2020 року. Схвалено розпорядженням КМ України від 17 липня 2013 р. № 603-р // [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/603-2013-%D1%80>.
2. Яненко І.Г. Економіка підприємства: навч.-метод. посіб.//І.Г. Яненко.- Миколаїв, В-во МДГУ ім. П.Могили, 2007. – 300с.
3. Наявність і стан основних засобів за 2012р.: статистична інформація Державної служби статистики України // [Електронний ресурс]: Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua
4. Закон України «Про індустріальні парки» від 21.06.2012 №5018-VI // [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5018-17>.

5. Коростенський індустріальний парк // [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://investukraine.com>.
6. Індустріальний парк «Свема» // [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://invest.sumy.ua/proekti-propozycyi-deyi/regonaln-proekti/39-ndustrialniy-park-svema.html>.
7. На Чернігівщині створено перший індустріальний парк // [Електронний ресурс]: Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/ru/publish/article?art_id=244976937&cat_id=244277216.
8. Розвиток індустріального парку м. Львова // [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://www.lvivforum.com.ua/document/Kiral.pdf>.